

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

22 בנובמבר 2021

1469

י"ח בכסלו התשפ"ב

עמוד

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12) (תקופה מרבית לכהונה בתפקיד ראש הממשלה), 220

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 12) (תקופה מרבית לכהונה בתפקיד ראש הממשלה)

1. בחוק-יסוד: הממשלה¹ (להלן – חוק היסוד), אחרי סעיף 6 יבוא:
- א.6. (א) מי שכיהן בתפקיד ראש הממשלה תקופה רצופה של שמונה שנים (בסעיף זה – תקופה מרבית לכהונה), לא יהיה רשאי עוד לכהן בתפקיד כאמור.
- (ב) לעניין סעיף זה –
- (1) יראו תקופת כהונה בתפקיד ראש הממשלה כרצופה, אף אם במהלכה הפסיק ראש הממשלה זמנית למלא את תפקידו בשל נבצרות זמנית לפי סעיף 16(ב);
- (2) יראו כמה תקופות כהונה בתפקיד ראש הממשלה, יחד, כתקופת כהונה אחת רצופה, אם חלפו פחות משלוש שנים בין כל תקופת כהונה כאמור לזו שאחריה.
- (ג) כיהן אדם בתפקיד ראש הממשלה ובמהלך תקופת כהונתו הסתיימה לגביו התקופה המרבית לכהונה, יראו את הממשלה כאילו התפטרה במועד תום התקופה המרבית לכהונה כאמור.
2. בסעיף 30 לחוק היסוד –
- (1) בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), במקום "18" יבוא "א6, 18";

ד ב ר י ה ס ב ר

נוסף על כך, קציבת התקופה המרבית לכהונה יכולה להבטיח כי בשנות הכהונה האחרונות שלו יהיה ראש הממשלה פטור מעיסוק בהיבטים הפוליטיים הקשורים בצורך הלגיטימי והמוכר כשלעצמו – לזכות שוב במשרה. באופן זה יופנה מרב הקשב שלו ושל ממשלתו לעשייה עניינית ומועילה לטובת המדינה.

סעיפים בסעיף 1 להצעת החוק מוצע להוסיף לחוק 1 ו-2 היסוד את סעיף 6א הקובע תקופה מרבית לכהונה בתפקיד ראש הממשלה. כך לפי המוצע, חבר הכנסת אשר כיהן בתפקיד ראש הממשלה שמונה שנים ברציפות, לא יהיה רשאי עוד לכהן כראש הממשלה (לסעיף קטן (א)).

עם זאת, מוצע לקבוע שגם תקופות כהונה אחדות יכולות, במצטבר, להיחשב יחד כתקופה רצופה, ובלבד שבין תקופה אחת לזו שאחריה חלפו פחות משלוש שנים. כך אם מכהן חבר הכנסת כראש ממשלה תקופות אחדות, ובין תקופת כהונה אחת לזו העוקבת לה חלפו פחות משלוש שנים, הרי שבמועד שבו הצטברות כל תקופות כהונה

כללי תפקיד ראש הממשלה הוא תפקיד מרכזי בחברה ובממשל במדינת ישראל, שבעוצמתו ובחשיבותו קשה להפריז. הכהונה בתפקיד זה מעניקה לאדם הנושא במשרה כוח פוליטי וציבורי רב הנוגע, במישורין ובעקיפין, למרבית תחומי החיים במדינה. כמו כן הוא נושא בסמכויות משמעותיות בכל הקשור לפעולת הממשלה והובלת הרשות המבצעת. ראש הממשלה הוא שמרכיב את הממשלה, הוא שמנווט את דרכה ומדיניותה וקובע את סדר יומה, בידיו הסמכות לפטר שרים ואף לפזר את הכנסת (בנסיבות חריגות). ועוד.

מטבע הדברים, כהונה ממושכת בתפקיד רב עוצמה זה עלולה להביא לריכוז מופרז של כוח בידי האדם שמכהן בו, ולכך עלולות להיות השלכות מזיקות. הגבלת התקופה המרבית לכהונה בתפקיד ראש הממשלה, באמצעות קביעת הסדר לעניין זה בחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), כפי שמוצעת בהצעת חוק זו, יכולה לסייע ביצירת איזון בין היעילות השלטונית וכיבוד רצון הציבור לבין ההשפעה המזיקה של ריכוז עוצמה מופרזת בידי אדם אחד.

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158; התשפ"א, עמ' 382.

(2) בסעיף קטן (ג), אחרי "שהתפטר" יבוא "או שהסתיימה לגבי התקופה המרבית לכהונה כאמור בסעיף 6א".

3. תקופה שבה כיהן אדם בתפקיד ראש הממשלה, שחלה לפני יום תחילתו של חוק זה, לא תובא בחשבון לצורך חישוב התקופה המרבית לכהונה לפי סעיף 6א לחוק היסוד בנוסחו בסעיף 1 לחוק זה.

סייג לעניין חישוב התקופה המרבית לכהונה לפי סעיף 6א לחוק היסוד

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיף 30 לחוק היסוד ולקבוע כי במקרה כאמור ימשיך ראש הממשלה לכהן בתפקידו עד שתיכון ממשלה חדשה, מכוח עקרון הרציפות המעוגן בסעיף 30(ג) רישה לחוק היסוד.

למען הסר ספק, יובהר כי כהונה בתפקיד ראש הממשלה החלופי בממשלת חילופים אינה בגדר כהונה כראש הממשלה לפי חוק היסוד ועל כן ממילא אין מונים אותה במניין שנות הכהונה לעניין ההסדר המוצע.

סעיף 3 מוצע לקבוע כי התיקון המוצע בחוק היסוד לא יחול על תקופות שבהן כיהן אדם כראש הממשלה טרם כניסתו לתוקף של התיקון המוצע (להלן – יום התחילה). בהתאם לכך, לעניין חישוב התקופה המרבית לכהונה של ראש הממשלה המכהן ביום התחילה, ימנו רק את חלקה של תקופת הכהונה שחל אחרי יום התחילה.

תגיע כדי שמונה שנים, יראו אותו כמי שהגיע לתקופה המרבית לכהונה. חלפו שלוש שנים לאחר תום תקופת כהונה מסוימת בתפקיד ראש הממשלה וחבר הכנסת לא שב לכהן בתפקיד כאמור, יחל מחדש מניין השנים לעניין התקופה המרבית לכהונה. אם יתרחש המצב החריג שבו נבצר מראש הממשלה זמנית למלא את תפקידו, כאמור בסעיף 16(ב) לחוק היסוד, לא יראו בהפסקה קצרה זו בכהונה, המוגבלת לפי אותו סעיף למאה ימים, כקוטעת את רציפות שנות הכהונה (לסעיף קטן (ב)).

ביום שבו תסתיים תקופת שמונה השנים לגבי אדם המכהן בתפקיד ראש הממשלה, יראו את הממשלה כאילו התפטרה מתפקידה, ובהתאם להוראות חוק היסוד הדבר יביא לפתיחה בהליכים להקמת ממשלה חדשה (לסעיף קטן (ג)). עם זאת, מוצע בסעיף 2 להצעת החוק לתקן את

